

Passeig per l'amor i la mort

Josep Piera (Beniopa, 1947) és un poeta exquisit i multipremiat que d'un temps ençà s'expressa en prosa. L'aparició de la segona edició d'*Ací s'acaba tot* ho prova.

La musa poètica l'ha abandonat definitivament, senyor Piera?

—De jove vaig viure la poesia d'una forma molt intensa, molt passional, molt tèrmica, com un camí a la vora del precipici. Amb els anys i els llibres, va arribar un moment que vaig sentir que per aquella via m'estimava en un abisme mental... i no sé si jo la vaig abandonar a ella, o ella em va abandonar a mi.

Siga com siga, la tensió que exigia al vers, la que m'exigia a mi mateix com a poeta, em va desaparèixer un dia. Jo vaig així, a crisis, a colps. Recorde que vaig patir com una mena d'autoelectroxoc psicològic. Després del qual vaig començar a percebre la realitat de manera distinta. A partir d'aleshores, insistir a convocar la poesia, a escriure'n, vaig trobar que em podia fer caure en una retòrica banal, reiterativa. No volia caure ni en la folia ni en la trivialitat, i em vaig decantar per la prosa, que em donava i em dóna tantes satisfaccions com abans ho feia la poesia.

—Ara com ara, vostè es considera més narrador que poeta?

—No, en absolut. Crec que la meua percepció de la vida i de la literatura és la del poeta. Passa que ara m'interessa més la "manera" de la prosa que no la del vers. A mi, m'interessen molt més les emocions, els sentiments, les persones amb les seues contradiccions, i el llenguatge amb què aquests mons s'expressen, que no descriure seqüències, muntar trames... Puc, si vull, fer una ficció de mi, convertir-me en el "jo que escriu", però em costa molt construir arguments novel·lescos, fins i tot diria que no en sé. Em trobe més a gust, m'hi sent més identificat, amb la mirada del poeta, del poeta que narra, si vols. Perquè la forma retòrica a usar no és només cosa d'aprenentatge, és cosa també de tarannà. Ara, per a mi, és la prosa, una prosa que, llibre a llibre, va fent-se cada volta més narrativa, més contant que cantant amb les paraules.

Des del *Cingle Verd* a *Ací s'acaba tot*, trobe que hi ha una evolució en positiu pel que fa a la

narrativitat; cada volta m'atrauen més els altres, i estic menys pendent de mi mateix. *El Cingle* naix de tot un material d'esborranys poètics voluntàriament caòtics, com un grapat de records rebolicats que van eixint entre l'atzar i el temps. Ara no, ara és tota una altra història, ara és "quasi" una novel·la en primera persona; narre al meu aire, amb més fluïdesa... perquè també tinc un domini més tranquil i acurat de la llengua, del ritme de l'idioma, que el porte on vull anar. Però, al marge d'aquestes raons, jo sempre em definiré poeta, siga en prosa o en vers... és més bonic.

—*Julia Guillamon, en la seua crítica a La Vanguardia, escriu que "Ací s'acaba tot és un retrato que, sin tantos tapujos, resultaría intenso y veraz, principio y final en sí mismo"*.

—Pense que entenc el que el crític vol dir. Però el problema és que sovint fa la sensació que els crítics volen que escrigues com a ells els agradaria escriure. I cadascú escriu com escriu. Podria haver fet això, podria haver fet allò, però és que jo no volia fer un document de la malaltia, ni entrar en el mal a totes. No pretenia fer cap llibre bèstia sobre l'hospital, sobre la mort, sobre la degradació... No volia fer cap dietari d'un moribund.

—*No sé si sóc massa atrevit, però sospite que el que Guillamon hi vol insinuar és que en la seua mirada sobre Sicília hi ha massa Mann i massa poc Pasolini o Genet...*

—Sí, això és possible; hi ha Mann, hi ha Sandro Penna... Jo no buscava ambients pasolinians, a Sicília —a Pasolini li va més Nàpols—, com tampoc Genet; no vaig anar-hi buscant transgressions de la vida i del cos, vaig anar fugint i, com qui diu, malalt. Per això, el retrat, li'l faig a Wilhen von Gloeden. No es tractava de posar-me jo de protagonista, sinó d'usar de suggerències i d'ironies. Jo hi sóc d'espectador. Sóc, si és vol, el Von Archenbach de Visconti que mira jugar a Tadzio amb altres xiquets, sí, què hi farem.

—*Es declara voyeur?*

—No és tant voyeurisme entès com a plaer

solitari sinó una actitud de cautela vital, diguem-ne platònica. Davant certes escenes —i a *Ací s'acaba tot* n'hi ha unes quantes— sempre pense que és millor no implicar-s'hi. Pense: si ho toques es corromprà o et corromprà, si hi participes la història es degradarà, millor mirar. Mirem, doncs.

—*De jove hi jugava més fort?*

—De jove sempre s'hi juga més fort, però jo sempre he estat així, tímid pel que fa a aquestes qüestions. A més, senyor Martí, el cos me'l reserve per a l'Àfrica. M'agrada això de l'amor *udzrí*, que en diuen els àrabs de l'amor cortès.

—*Vostè mateix..., però això confirma el que deia Guillamon.*

—És clar, però oblida que el “jo que escriu” —una ficció de mi— està malalt, i el sexe no compta per a res, aleshores. Una de les coses més humiliants del pas per l'hospital és la vergonya inicial d'estar despulat davant de tots, deixant que facen del teu cos el que volen. Em va costar prou de superar, això. Tots a mirar-te, a tocar-te, a palpar-te... era un exhibicionisme patètic.

Sóc molt reservat i sempre m'he sentit molt púdic, des de xiquet; m'ha fet patir, açò.

A propòsit, recorde una escena de la meua infància. Tindria uns vuit anys, i anava a la platja amb la meua germana, ja una adolescent; ens solíem canviar (és a dir posar-nos i llevar-nos els banyadors) a Ca Barrina —a la platja de Gandia, és clar—, una mena de local de pescadors, amb habitacions i *merendero*. Sempre ens donaven una habitació a fosques si ens posaven junts, o em deixaven sol en un despullador. Un dia, vés a saber per què, hi havia tanta gent que m'enviaren a una mena de soterrani que olia a sal i ple d'aparells de pesca on hi havia quantitat d'homes nus; potser no n'eren tants, però a mi em va semblar una multitud de bèsties grolleres, tots presumint de qui la tenia més llarga o més grossa, dient animalades de les dones... en vaig quedar terriblement compungit.

—*Compungit, púdic, tímid, no ho sembla, a primera vista, senyor Piera.*

—Sóc tímid en segons quines coses, molt. Puc semblar un milhomes quan vaig per la vida, o de boqueta que sol dir-se, però sóc i m'agrada ser reservat. Tant, que això d'anar a lligar, el que es diu anar a lligar, no ho he fet en la meua vida. Mai, no m'agrada, em fa por. No ho trobe plaent. Hi he anat com a espectador, en companyia d'altra gent, però mai a soles. I quan hi he anat, m'ha interessat més l'espectacle de la corrupció que formar-ne part. M'hi sent incòmode, de tota la vida. El tremendisme vital de Pasolini m'esgarrifa, literalment. La gent que busca el sexe com a mercaderia que no compromet la intimitat em sembla respectable, però llunyana. No m'agrada aquest sexe. Quan he buscat sexe, sempre ho he fet tractant de trobar-hi un punt d'afectivitat, de sensibili-

tat. En això sóc més esteticista, més decadentista.

—*L'essencial és l'amor, el sexe és accessori, feia Pessoa.*

—Sí, però un accessori necessari.

—*El sexe és un accident, insisteix ell.*

—El sexe destrueix. Preferesc l'amistat, jo. Sóc un adolescent, encara. Se'm fa més necessària una relació entre afectiva i intel·lectual com l'amistat que no una de basada en el sexe. El sexe, o destrueix, o acaba avorrint; i és destructor quan entra l'animalitat incontrolable. Sexe se'n pot tenir amb persones que no estimes, i serà com un desfogament, que cal i és necessari, que produeix una excitació positiva però que a la llarga defrauda, mentre que l'amistat de debò perdura. L'amor no és etern, l'amistat pot ser-ho.

L'amor només perdura quan esdevé amistat. El problema de l'amor és que té el sexe entremig i aleshores se li demanen coses que no pot aconseguir, perquè la part animal funciona per una via i la part afectivo-intel·lectual per una altra. Si l'amor no es converteix en una passió intel·lectual acaba sent un avorriment. La majoria de parelles que fracassen, siguen del tipus que siguen, és perquè estan basades en l'amor-desig, una atracció que és efímera. I després, què fas amb la resta?

—*Sensual més que sexual, en definitiva, senyor Piera, a vostè què és el que més li agrada dels cossos?*

—Com dirien els clàssics, més que un sexe, una edat, el temps de la bellesa. O un tacte de pell. Una sensualitat que la pots trobar en certs cossos, però també en un menjar, en la visualització de les coses, en les sensacions, perfums, sabors... Fins i tot en el tracte, o en l'ús del llenguatge si parlem de l'escriptura. El llenguatge suggereix sensacions. El fet de qui, o de cap a on, o sobre què dirigeixes els teus sentits és accessori, certament. Pot ser una pedra, fins i tot; o un codony, una paraula, un plat de pasta, un cos bell...

—*Què en pensa, dels cossos joves? L'atrauen?*

—M'atrau la bellesa. I la bellesa és una edat, repetesc. La joventut, la infantesa, m'agraden i m'atrauen... estèticament. No parlo de sexe, que hi ha barreres i tabús que l'impedeixen. Però sóc capaç d'imaginar i de comprendre certes actituds que altres podrien trobar perverses. Comprenc l'atracció per la joventut, tant pel que fa a la sensibilitat —m'agrada la suavitat de la pell jove—, com pel que suposa de recerca d'una poètica, del misteri...

El problema amb l'adolescència és que és més cos que persona. Vull dir que no m'agrada l'edat mental de l'adolescent. M'agrada el cos, la seua fisicitat. Mentalment em solen avorrir, per la manca de profunditat. La joventut, ai, és un cos. L'experiència de vida, les subtileses del

cervell, són dels adults. Però els adults ja no tenim cos, ja no som bells, ens arruguem, ens estriem, se'ns fa panxa, o penjolls... Mentre que el jove fa goig de mirar-lo, fins i tot de tocar-lo; de fer-li una carícia de trasantó i *sin ser notado*, que diria San Juan de la Cruz.

Ara, més coses... depèn, és molt complicat, ja que si entres en una història et defraudarà sempre, segurament. Perquè aleshores el cos es converteix en un ésser humà, en una persona de cap i ossos, i aquella persona difícilment té l'entitat mental que l'adult necessita, o que la bellesa li ha fet somiar. Amb què o amb qui et relaciones? Amb una ment? Amb un cos?

—*Per mi, la millor pàgina d'Ací s'acaba tot és el somni eròtic que hi descriu urgint per les primeres exigències sexuals que vostè sent a l'hospital, després de superar l'etapa crítica de la malaltia. A més, és un compendi de la seua actitud vital davant l'amor, mentre espera, és clar, Àfrica.*

—En vaig estar dubtós.

—*Dubtava d'incloure l'escena al llibre?*

—Primer això, després dubtava si l'encertava o no, la pàgina, per la fantasia global que suposava, i vaig dubtar com fabricar-la literàriament perquè no quedara una pura frivolitat eròtica.

—*Pot estar-ne tranquil, hi ha reeixit. L'escena té un ritme perfecte i és d'una eloqüència esborronadora.*

—Jo diria que hi sura un panerotisme que abraça fins records d'infància, i alhora hi ha el joc d'ara sóc ell, ara sóc ella. En el fons, l'androgenisme, una visió de somni ideal, una visió en la qual el "jo" en frueix del tot: de fabricar l'escena, de contemplar-la, de veure'n el joc... el joc de la parella a l'espill, en un marc historiat de faunes i bacants... i, al mateix temps, sóc ell, sóc ella, sóc la barreja dels dos. Com si en imaginar-los se sentiren els dos cossos. Sempre he tingut l'amor com a afany de totalitat, de fusió impossible. Ja fa molts anys, quan encara escrivia en castellà, vaig fer un llibre sobre com el morir era l'acte sexual suprem... després vaig llegir Pavese i el vaig llançar no sé on, el meu llibre, és clar.

—*Aleshores era jove, ara, a la maduresa, vostè l'ha xafada, la ratlla de la mort.*

—Vegem, això jo no ho sé. Sé que vaig tenir una al·lucinació en què em sentia morir. L'angoixa que em moria sí, l'he sentida. Ara, la consciència clara que allò podria ser el final, no. M'hauria pogut morir? M'hauria pogut morir! Però en aquell moment jo delirava. No podria ni saber ni imaginar que em moria... que no va ser així, per sort.

Vaig aprendre, però, que les meues interferències mentals contra el mal no aportaven cap solució. Jo llançava raigs mentals contra el mal, pensant que la meua força podria ajudar a conjurar allò. Però aviat vaig ser-ne conscient: el Flagyl era més operatiu i em feia més bé que

Josep Piera. Ermità nòmada, adolescent proverte, antiquíssim postmodern, decadent rampant, púdic milhomes, poeta en prosa, espectador de la vida i el cos i actor digníssim en la seua lluita contra la mort.

L'escriptor saforenc, en aquests moments, està més interessat en la prosa que en la poesia. Josep Piera, sempre contradictori, sempre escriptor, ara s'aboca, amb passió de naufrag sa i estalvi, sobre Àfrica. Ací s'acaba tot, fins la contemplació. N'eixirà guanyant, encara més, la seua literatura, la literatura tout court.

no el que estiguera tota la nit llançant missatges al mal per a controlar-lo. No sé si això vol dir que hi vaig dimitir de la vida o al contrari. En qualsevol cas, hi vaig augmentar la meua fe en els antibiòtics.

—*Li va fer por, la mort?*

—Ara ja no m'espanta la mort; però sentir que tot podia acabar-se em va dur més ganes de viure que mai. L'hospital m'ha fet més humà, com m'ha fet més dur, si tu vols, per a parlar d'una sèrie d'aspectes de la fisicitat, aspectes que m'ha calgut superar. M'he vist fet una pellerina, m'he sentit tocat, palpat, rentat com un idiota o com un bebè, amunt i avall d'aquelles sales asèptiques. He passat hores i hores als raigs X, observant altres projectes de cadàvers al meu costat. He viscut llargament la relació malalt-metge, la fredor i la humanitat de tot allò. Ho he viscut i, crec, n'he eixit reforçat. No he volgut delectar-me morbosament en el mal, sinó agafar la vida. Però he conegut l'altra cara que sempre m'havia negat a veure.

—*“Quan ella és, nosaltres no som, quan nosaltres som, ella no és.” El que no ens explica Epicur és què fem quan la mort s'empara d'algú que estimem.*

—Els grecs en sabien molt, de la mort, i per això estimaven la vida. No hi ha resposta, quan algú que vols se't mor. Només el record

pot ser balsàmic. He perdut la por de la mort, però continua fent-me pànic la visió del cadàver d'una persona estimada. Després de veure el meu avi mort —de xiquet—, tot groc, horrosós... No he volgut veure mai més un cadàver, ni el de ma mare. Accepte la mort, accepte que ens morim, però no vull veure-li la cara. Vull recordar a qui estime com era en vida. Crec en el record com a manera de fer eterns els vius. Preferesc anar al cementeri i veure'n el retrat. Preferesc el record que fa vius els absents —a mi m'agrada dir-ne absents i no morts—.

—*A poc d'eixir de l'hospital vostè perd la seua mare.*

—Sí, i hi vaig tenir la sensació brutal que ma mare s'havia ofert per mi. Ella era catòlica i ho vaig veure claríssim. Encara em vénen les llàgrimes, quan ho pense. Tinc aquesta cosa. És una cosa meua, però la tinc. I tot això, madura, fa major. Tot això canvia les persones.

Ara, a *Ací s'acaba tot*, no he volgut fer masoquisme, ni tremendisme. He volgut fer una història d'esperances, un cant vital... és l'enorme ironia del títol i d'altres detalls del llibre. Un malalt necessita l'esperança per a viure. Sense esperança es mor. I els vius, sense il·lusions, sense passions, són morts.

—*Piera, vivíssim, ara té la passió de l'Àfrica. En gaudirem, tots.* **Vicent Martí**